

RAAP-RAPPORT 7147

Plangebied DRP Area te Velsen-Noord, gemeente Beverwijk en Velsen

Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Titel: Plangebied DRP Area te Velsen-Noord, gemeente Beverwijk en Velsen.
Archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek.

Versie: 27-11-2024

Auteur: [REDACTED]

Projectcode: TATA24ROOD

Bestandsnaam: RAAPrap_7147_TATA24ROOD_20241127

Autorisatie: [REDACTED]

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2024

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Tata Steel heeft RAAP in mei 2024 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied DRP Area te Velsen-Noord in de gemeente Beverwijk en Velsen. Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning.

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

- De geplande ingrepen reiken plaatselijk tot maximaal 5 m diep en elders tot 3 m.
- Vanaf 37 tot 27 m diepte geldt een niet nader te specificeren verwachting voor de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen van jagers-verzamelaars uit de steentijd.
- In het grootste deel van het plangebied is de bodem van 0 tot 1,5 m diep verstoord. Onder enkele gebouwen bedraagt de verstoring 1,5 tot 3 m. In het oosten en noordoosten is de bodem tot 3 m en dieper verstoord.
- Het niveau van de Oude Duinen kan worden verwacht van 0,2 tot 10 m -mv.
- Vanaf de onderzijde van de aanwezige verstoring bestaat de kans op de aanwezigheid van afgedekte bodemhorizonten waarin resten van bewoning door landbouwsamenlevingen aanwezig kunnen zijn. Binnen het traject van de Oude Duinen en strandwallen kunnen resten worden verwacht uit de ijzertijd tot en met de 16e eeuw.
- Er bestaat een kans op de aanwezigheid van resten van Duitse stellingen.

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied (mogelijk) archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen. Daarom wordt geadviseerd om in het plangebied een verkennend booronderzoek te laten uitvoeren. Een dergelijk vervolgonderzoek heeft tot doel de opbouw van de ondergrond, de bodemopbouw en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting worden getoetst en kunnen concrete gegevens worden verzameld over gaafheid en diepteligging van de verwachte archeologische resten. Het westelijke deel van het plangebied is recent met minimaal 3,49 m opgehoogd. Wanneer hier ingrepen plaatsvinden tot dieper dan 3 m wordt ook hier een verkennend booronderzoek aanbevolen, maar wanneer de ingrepen ter plekke niet dieper reiken dan 3 m, is verder vervolgonderzoek hier niet nodig.

Booronderzoek ter plaatse van kabel- en leidingsleuven wordt afgeraden.

Eventueel aanwezige resten uit de Tweede Wereldoorlog van de inrichting van het landschap voor militaire doeleinden zijn niet goed op te sporen. Doorgaans worden deze per toeval aangetroffen. Voor het geval dat dergelijke resten tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen, verdient het aanbeveling om vooraf een meldingsprotocol af te stemmen met het bevoegd gezag en vast te stellen.

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Beverwijk en Velsen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Inhoud

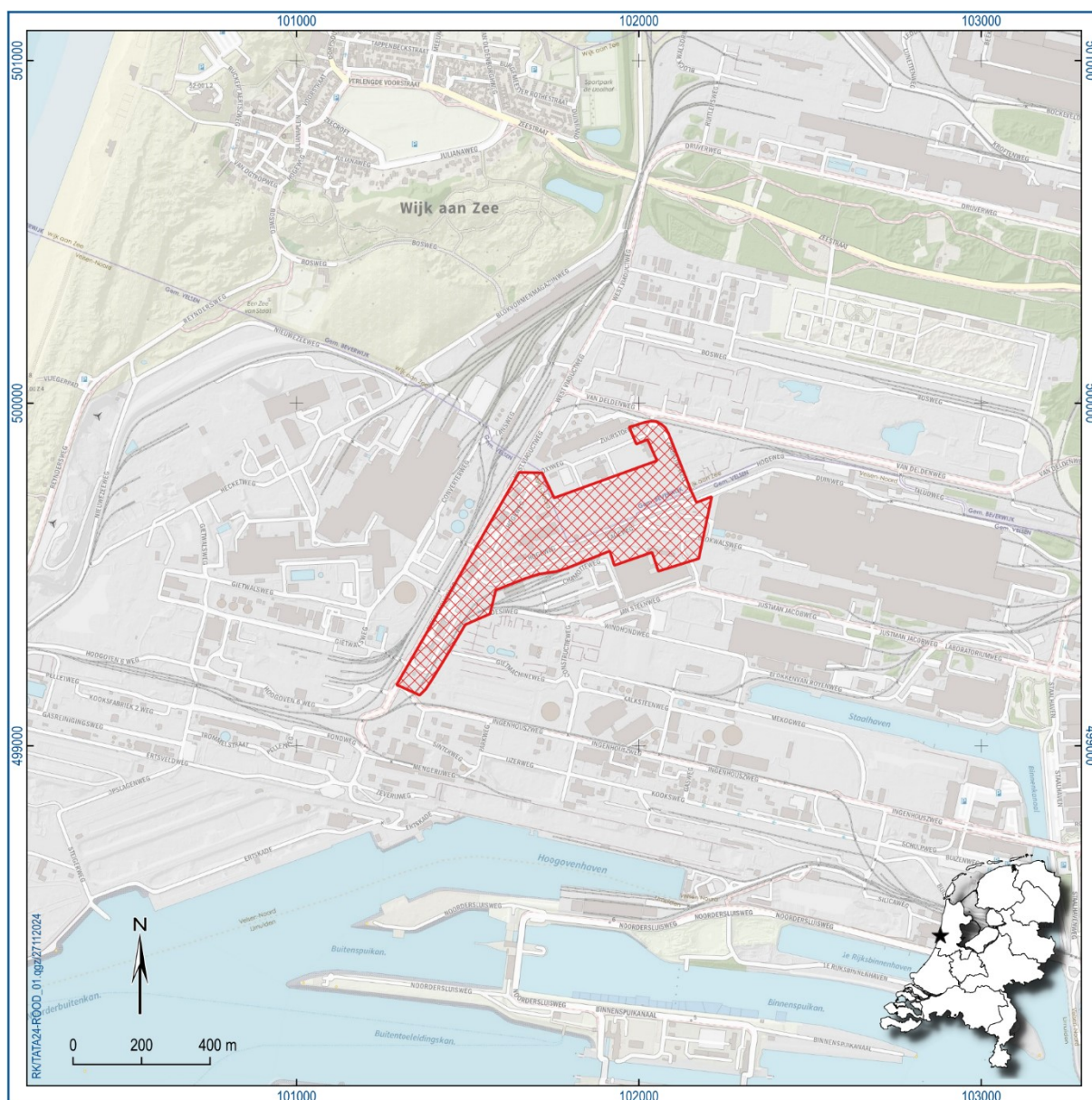
Samenvatting	3
Inhoud	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Administratieve gegevens	9
1.3 Doel- en vraagstelling	9
2 Bureauonderzoek	10
2.1 Methode	10
2.2 Aardkundige situatie	10
2.3 Archeologische gegevens	16
2.4 Historische situatie	22
2.5 Huidige situatie	26
2.6 Toekomstige situatie	31
3 Gespecificeerde archeologische verwachting	32
4 Conclusies en advies	34
4.1 Conclusie	34
4.2 Advies	34
4.3 Tot slot	35
Literatuur	36
Websites/Digitale bronnen	37
Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen	38

1 Inleiding

1.1 Kader

Aanleiding

In opdracht van Tata Steel heeft RAAP in mei 2024 een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied DRP Area te Velsen-Noord in de gemeente Beverwijk en Velsen (figuur 1). Het onderzoek vond plaats in het kader van een omgevingsvergunning.

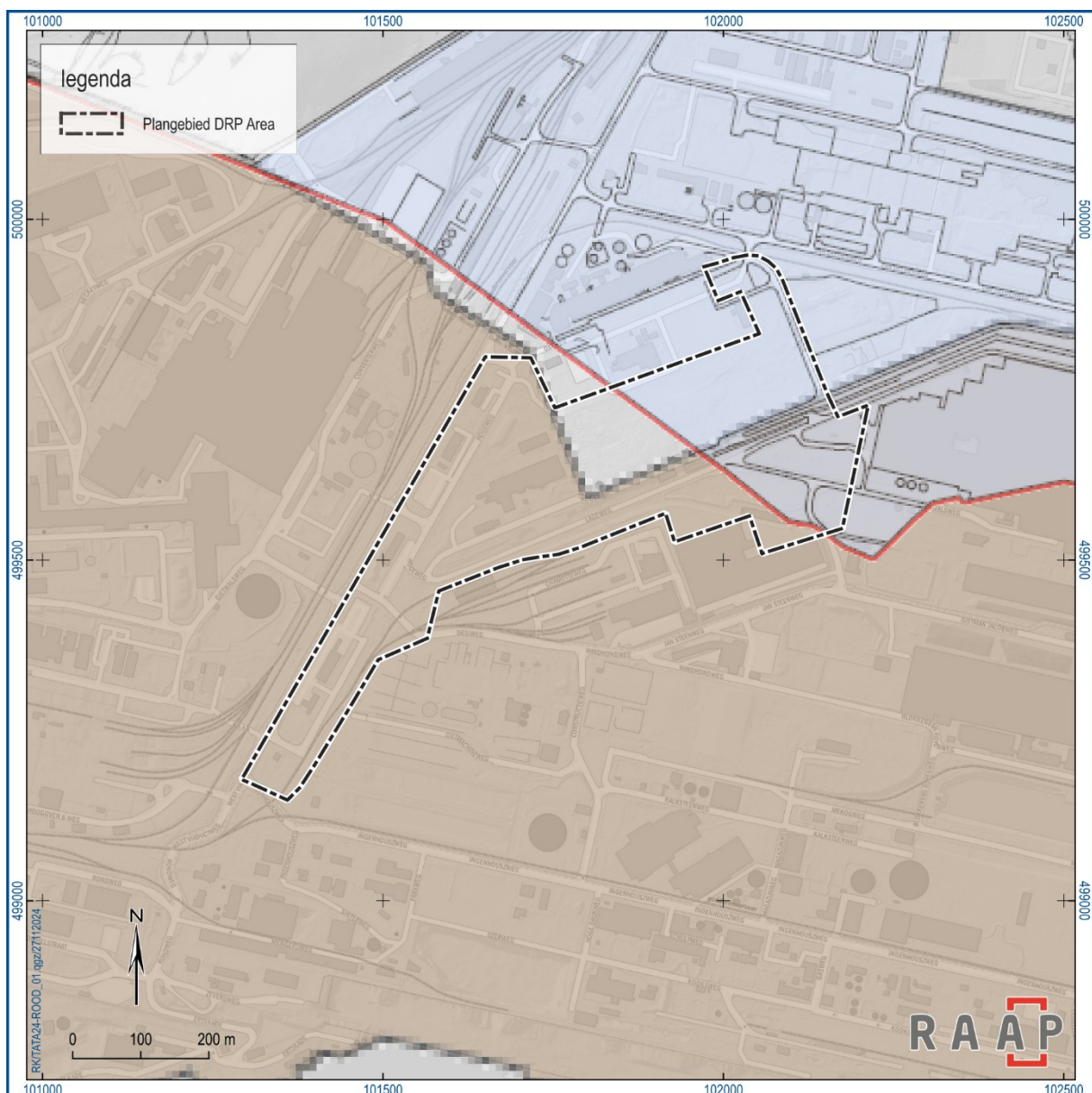

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).

Juridisch en beleidskader

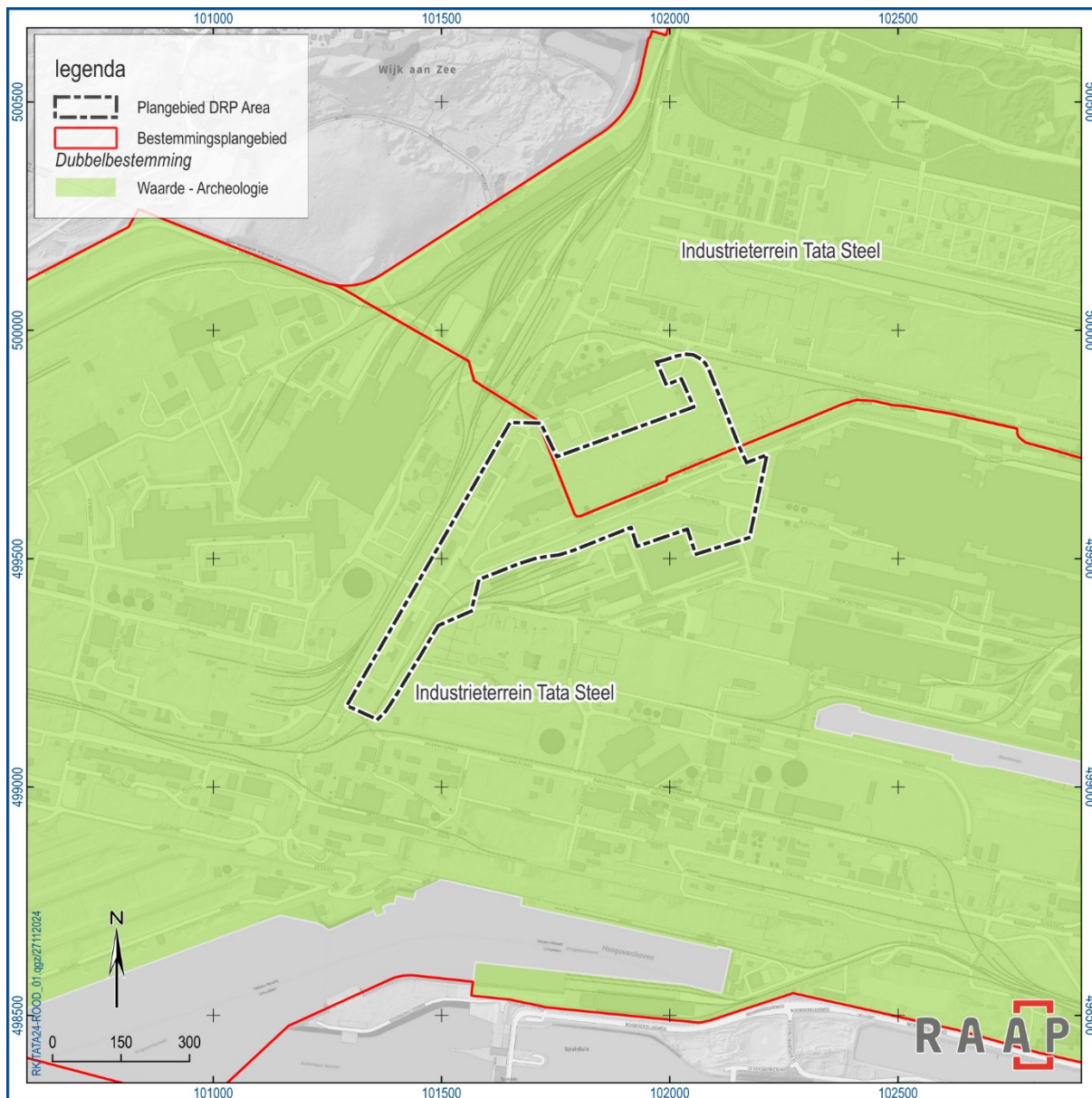
Het uitgangspunt voor dit onderzoek wordt gevormd door het wettelijk en beleidsmatig kader voor de ruimtelijke ordening en monumentenzorg. De gemeente is de bevoegde overheid die een besluit zal nemen over hoe om te gaan met de eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op de archeologische beleidskaart van de gemeenten Beverwijk en Velsen ligt het plangebied in twee verschillende beleidszones. Het beleid hiervoor schrijft voor dat er bij bodemingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 35 cm -mv (in Velsen) en groter dan 500 m² en dieper dan 40 cm -mv (in Beverwijk) een archeologisch onderzoek dient te worden uitgevoerd. Waarschijnlijk als gevolg van een gemeentelijke grenswijziging, valt een deel van het plangebied in een zone zonder beleidscategorie (grijs in figuur 2).

Figuur 2. Beleidskaarten van de gemeente Beverwijk (in het noorden) en Velsen (in het zuiden).

Deze voorschriften zijn – zonder lacunes – verankerd in de bestemmingsplannen “Tata Steel” in beide gemeenten. Met dat verschil dat zowel in Beverwijk als in Velsen de vrijstellingsdiepte 60 cm -mv is geworden.¹

Figuur 3. Archeologische dubbelsbestemmingen.

De ingrepen zijn groter dan de gehanteerde vrijstellingsgrenzen. Een archeologische onderbouwing met betrekking tot de eventuele aanwezigheid van archeologische waarden is daarom verplicht conform de vigerende bestemmingsplannen.

¹ Beverwijk: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0375.BPtatasteel-OH01/r_NL.IMRO.0375.BPtatasteel-OH01_2.13.html; Velsen: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0453.BP0200TATASTEEL1-I001/r_NL.IMRO.0453.BP0200TATASTEEL1-I001_2.11.html

Kwaliteitsborging

De werkzaamheden zijn uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000, conform artikel 5.4 van de Erfgoedwet. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen van de archeologische beroepsgroep. De Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA, vigerende versie), beheerd door de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; www.sikb.nl), is door de minister aangewezen als norm.

RAAP is gecertificeerd voor de protocollen 4001 Programma van Eisen, 4002 Bureauonderzoek, 4003 Inventariserend veldonderzoek (landbodems), onderdelen proefsleuven en overig, alsmede 4004 Opgraven (landbodems).

Zie bijlage 1 voor de dateringen van de in dit rapport genoemde archeologische perioden.

1.2 Administratieve gegevens

Type onderzoek	Bureauonderzoek
Opdrachtgever	Tata Steel
Bevoegde overheid	Gemeente Beverwijk en Velsen
Plaats	Velsen-Noord
Gemeente	Beverwijk en Velsen
Provincie	Noord-Holland
Centrumcoördinaten (X/Y)	101.696 / 499.556
Toponiem	Velsen-Noord
Kadastrale gegevens	IMD00 K 830
Oppervlakte plangebied	211.673 m ²
Afbakening onderzoeksgebied	Tijdens onderhavig onderzoek is het plangebied inclusief een zone van 500 m rondom het plangebied onderzocht.
Onderzoeksperiode	Mei 2024
Uitvoerder	RAAP West
Projectleider	
Projectmedewerkers	-
RAAP-projectcode	TATA24ROOD
Archis-onderzoeksmeldingsnummer	5604677100
Beheer en plaats documentatie	RAAP regio West te Leiden en op termijn het provinciaal depot, Archis en e-depot.

Tabel 1. Administratieve gegevens.

1.3 Doel- en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting aan de hand van verzamelde informatie over bekende en verwachte archeologische resten. Deze onderzoeksfase betreft de eerste fase binnen het traject van archeologisch vooronderzoek dat als einddoel heeft de archeologische waarde van het terrein, dan wel de archeologische vindplaats vast te stellen. Hiertoe is een aantal onderzoeksvragen geformuleerd:

- Hoe ziet de geo(morfo)logische en/of bodemkundige opbouw van het plangebied eruit?
- Welke gegevens met betrekking tot archeologische complexen in en rond plangebied zijn reeds bekend?
- Wat was het historisch landgebruik van het plangebied en wat is het landgebruik nu en wat is de invloed daarvan op de (verwachte) archeologie en (bodem)gaafheid?
- Wat is de gespecificeerde verwachting ten aanzien van nog onbekende archeologische waarden in het gebied? En wat zijn hiervan de prospectiekenmerken?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventuele archeologische resten?
- Op welke wijze kan bij de planvorming met archeologische resten worden omgegaan?
- Met de inzet van welke zoekmethoden kunnen verwachte resten systematisch opgespoord worden (zoeksleuven, booronderzoek, veldkartering, geofysisch etc.)?

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

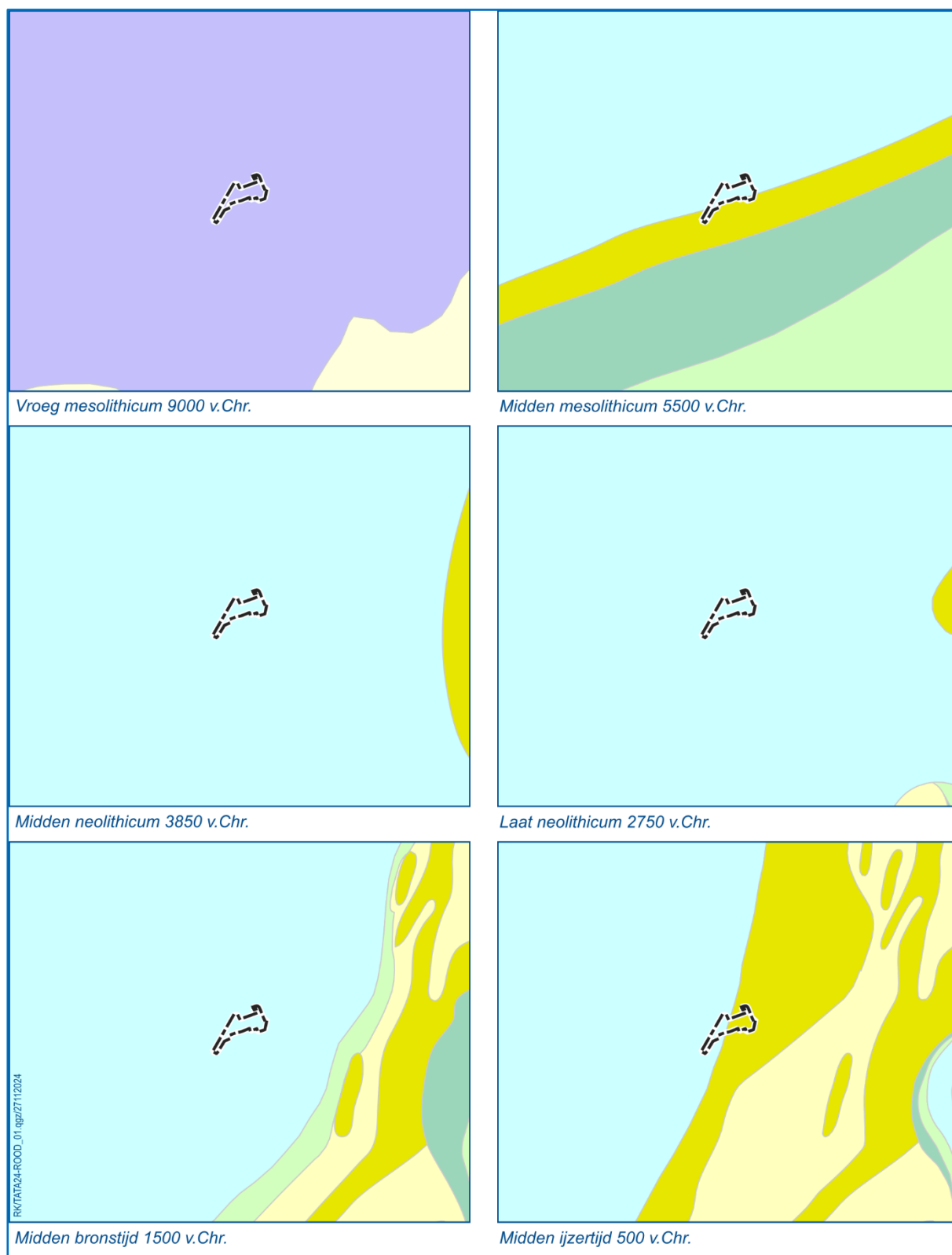
Het bureauonderzoek dient ervoor om – op basis van verschillende bronnen – inzicht te krijgen in de genese van het landschap, de bodemopbouw en de sporen die het menselijk gebruik in de loop van de tijd heeft achtergelaten. Met behulp van deze gegevens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Naast de conform de KNA verplichte bronnen is door de gebiedsexperts van RAAP een beredeneerde keuze gemaakt uit betrouwbare bronnen die voor de archeologische verwachting relevante informatie bevatten (zie bijlage 2 voor de motivering). Daarvoor is gebruik gemaakt van de landelijk en voor RAAP digitaal beschikbare archieven. Voor de beschrijving van de historische situatie is gebruik gemaakt van hiervoor relevante informatiedragers. Voor de actuele metadata van de verzamelde gegevens (gemeente, plaats, etc.) wordt verwezen naar het van toepassing zijnde data-archief.

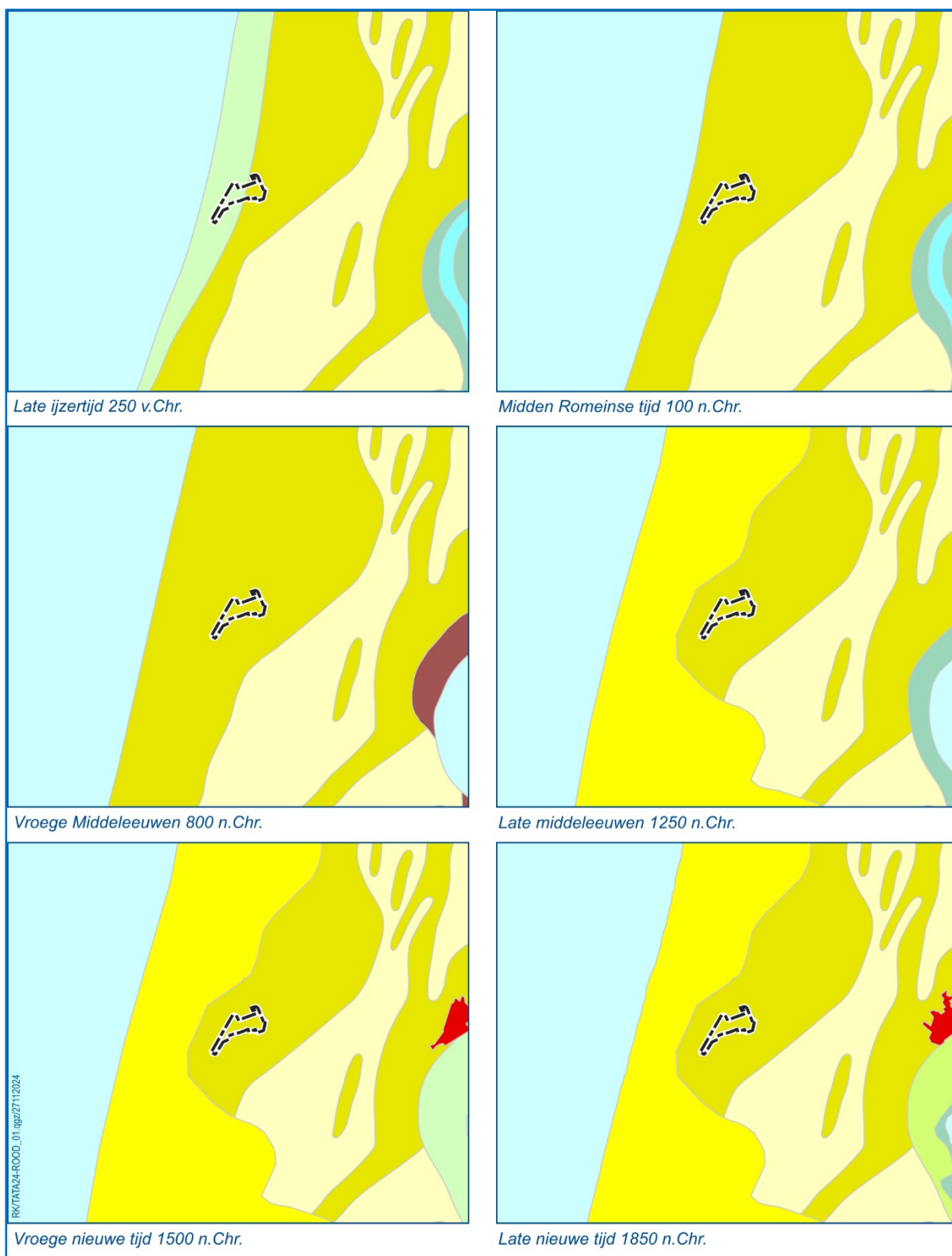
2.2 Aardkundige situatie

Aan het einde van de laatste ijstijd lag het plangebied op een zandige toendravlake die nu op ongeveer 22 m -NAP ligt. Met het einde van de ijstijd begon het huidige geologische tijdvak, het Holoceen, waarin het klimaat warmer werd, de zeespiegel steeg en het landschap sterk veranderde. Aanvankelijk vormde zich veen in het plangebied, dat daarna veranderde in een getijdengebied en tenslotte in zee kwam te liggen. Pas in de ijzertijd kwam het weer op land te liggen, als gevolg van de zeewaartse uitbreiding van de kust. Sinds die tijd ligt het plangebied op een strandwal met Oude Duinen, in een kustzone opgebouwd uit hogere strandwallen en duinen, en lagere strandvlaktes. Vanaf ongeveer het jaar 1000 begon de kust zich weer terug te trekken. Het vrijkomende zand werd landinwaarts geblazen en vormde de Jonge Duinen. Het plangebied lag echter volgens de landschapsreconstructie te ver landinwaarts om afgedekt te raken door deze Jonge Duinen.² Afgaande op historische kaarten hebben de Jonge Duinen zich echter wel degelijk uitgestrekt tot aan het plangebied. De landschapsreconstructie is waarschijnlijk gebaseerd op de situatie in de 20^e eeuw, waarin het duingebied lager is komen te liggen door afgraving en egalisatie (zie § 2.4 historische situatie).

² Vos & Bazelmans, 2006.

Figuur 4. Landschappelijke ontwikkeling vanaf de laatste ijstijd tot en met de midden ijzertijd. Paars: dekzand uit de ijstijd; blauw: water; vaalgeel: strandwallen; donkergroen: kwelders; lichtgroen: wadden en slikken; lichtgeel: Oude Duinen ([redacted], 2006).

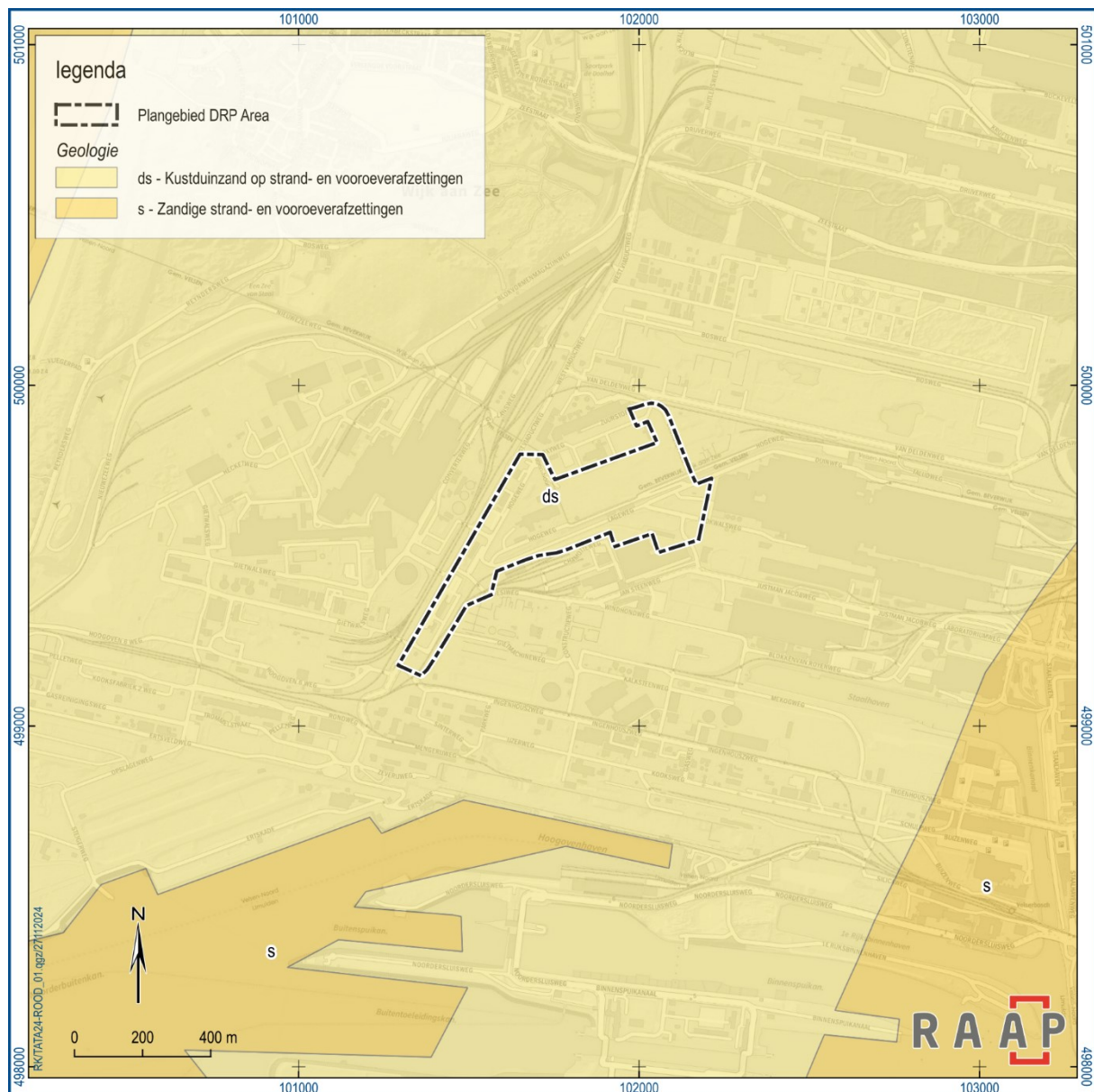
Figuur 5. Landschappelijke ontwikkeling van de late ijzertijd tot de 19^e eeuw. Blauw: water; vaalgeel: strandwallen; donkergroen: kwelders; lichtgroen: wadden en slikken; lichtgeel: Oude Duinen; bruin: veen; felgeel: Jonge Duinen; rood: stedelijke bebouwing ([redacted], 2006).

Geologische situatie ³	Kustduinzand op strand- en vooroeverafzettingen (ds in figuur 6); Formatie van Naaldwijk, Laagpakket van Zandvoort.
Geomorfologische situatie ⁴	Vlakte ontstaan door afgraving en/of egalisatie van duinen of strandwallen (2M92; figuur 7)
Ouderdom geomorfologische structuur	Holoceen
Bodemkundige situatie	Niet gekarteerd, maar afgaande op de omgeving waarschijnlijk kalkhoudende duin- en vlakvaaggronden in respectievelijk fijn en matig fijn zand (Zd20A en Zn50A; figuur 8).
Verwachte diepteligging van archeologisch relevante lagen	Vanaf direct aan maaiveld.

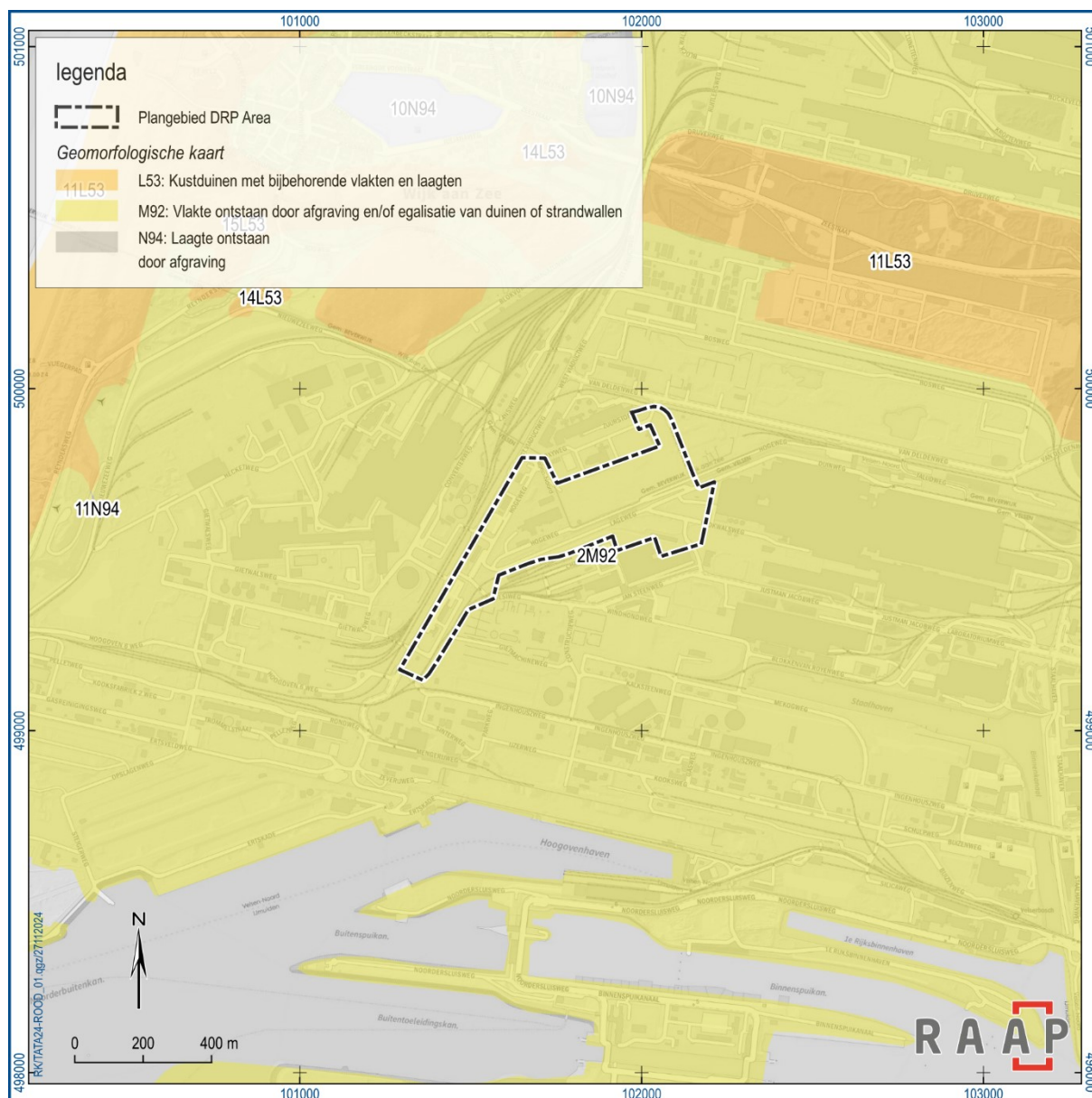
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.

³ Weerts e.a., 2006; TNO, 2021.

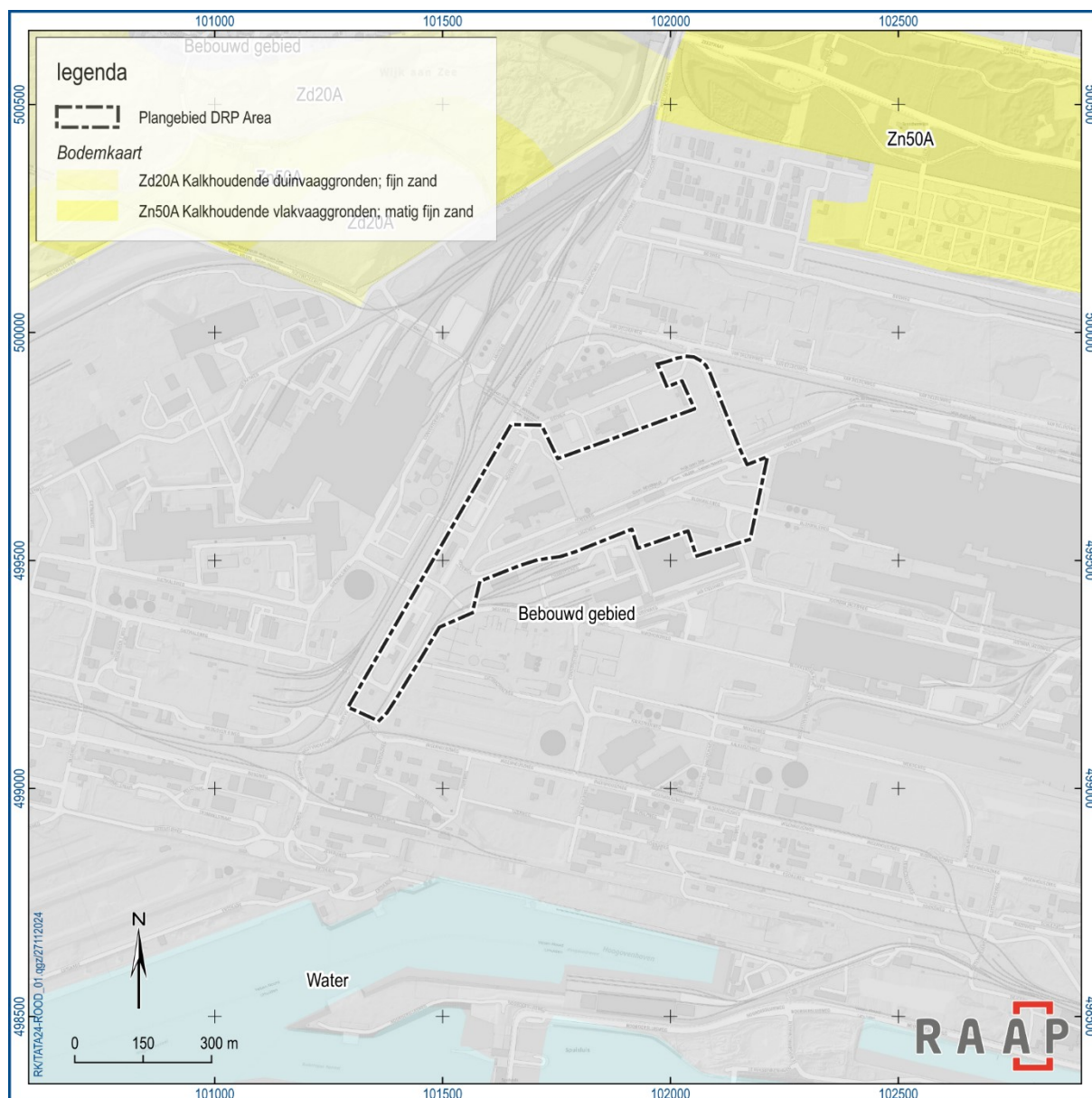
⁴ Koomen & Maas, 2004.

Figuur 6. Geologische kaart.

Figuur 7. Geomorfologische kaart.

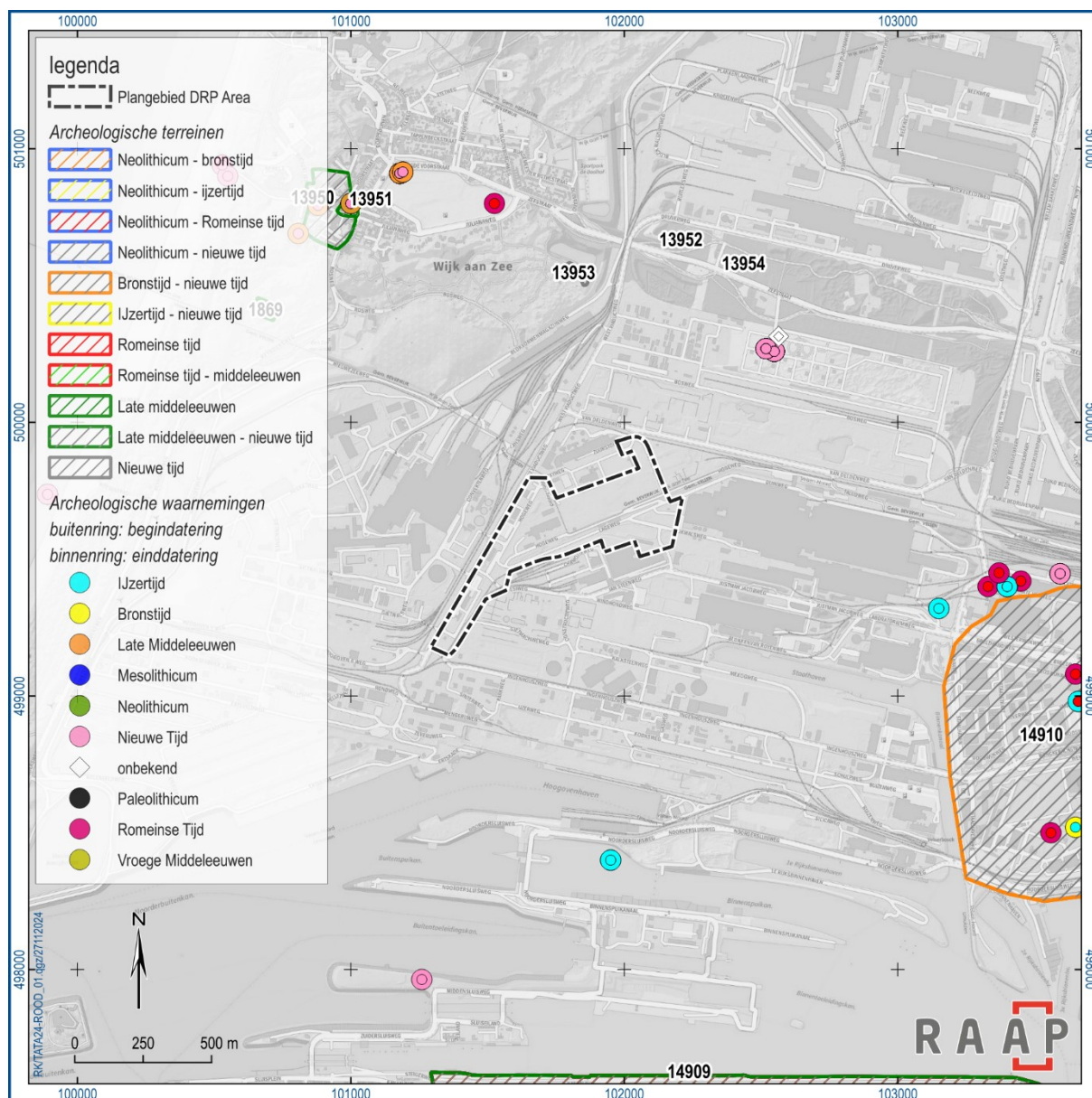

Figuur 8. Bodemkaart.

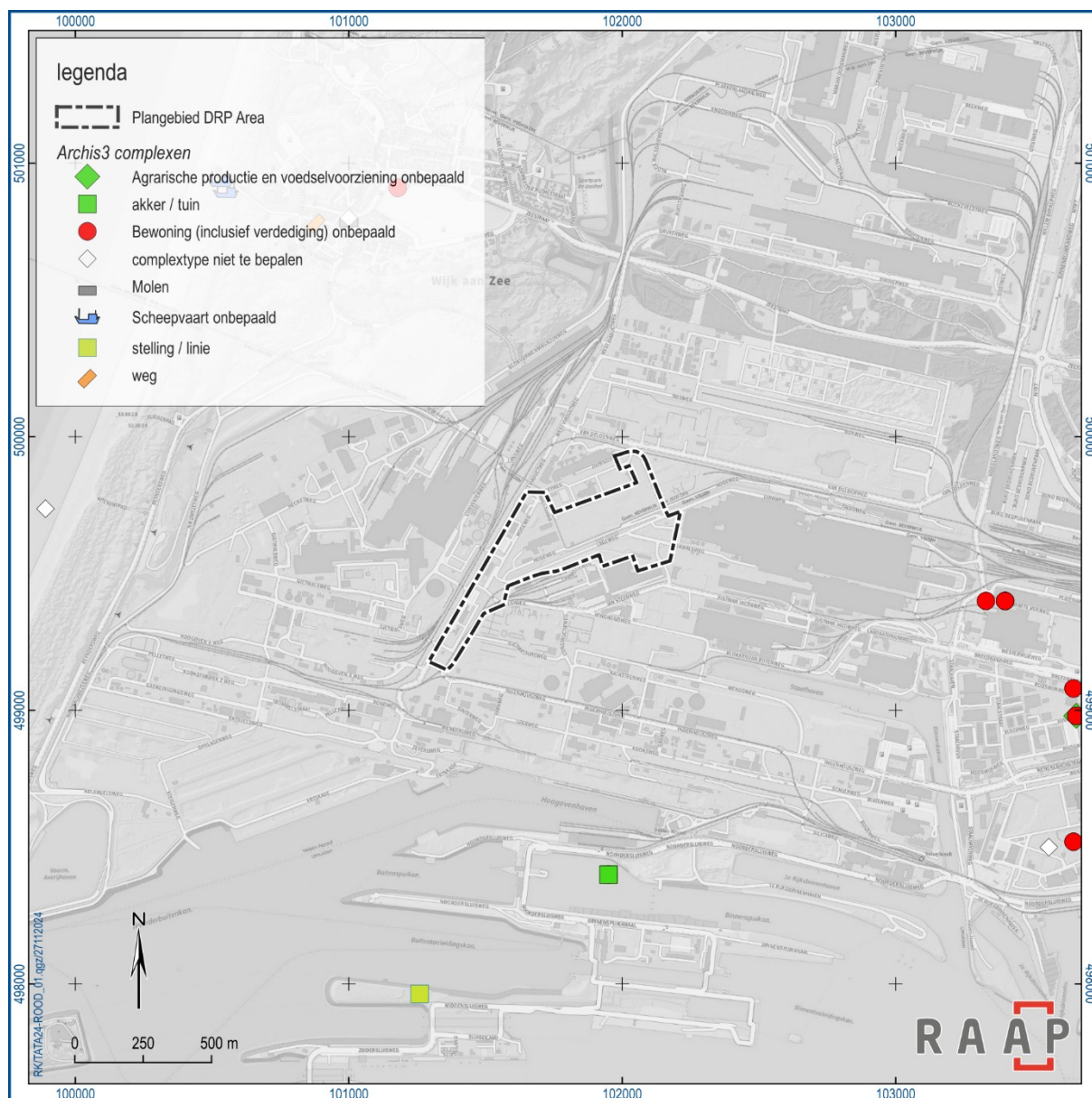
2.3 Archeologische gegevens

Bekende archeologische gegevens

Binnen 500 m van het plangebied zijn geen archeologische terreinen noch archeologische waarnemingen geregistreerd. In de bredere omgeving wijzen archeologische terreinen op gebruik van het landschap door de mens gedurende vrijwel alle perioden vanaf de ijzertijd (figuur 9). Het gaat daarbij voornamelijk om bewoning, maar ook om landbouw en infrastructuur (figuur 10).

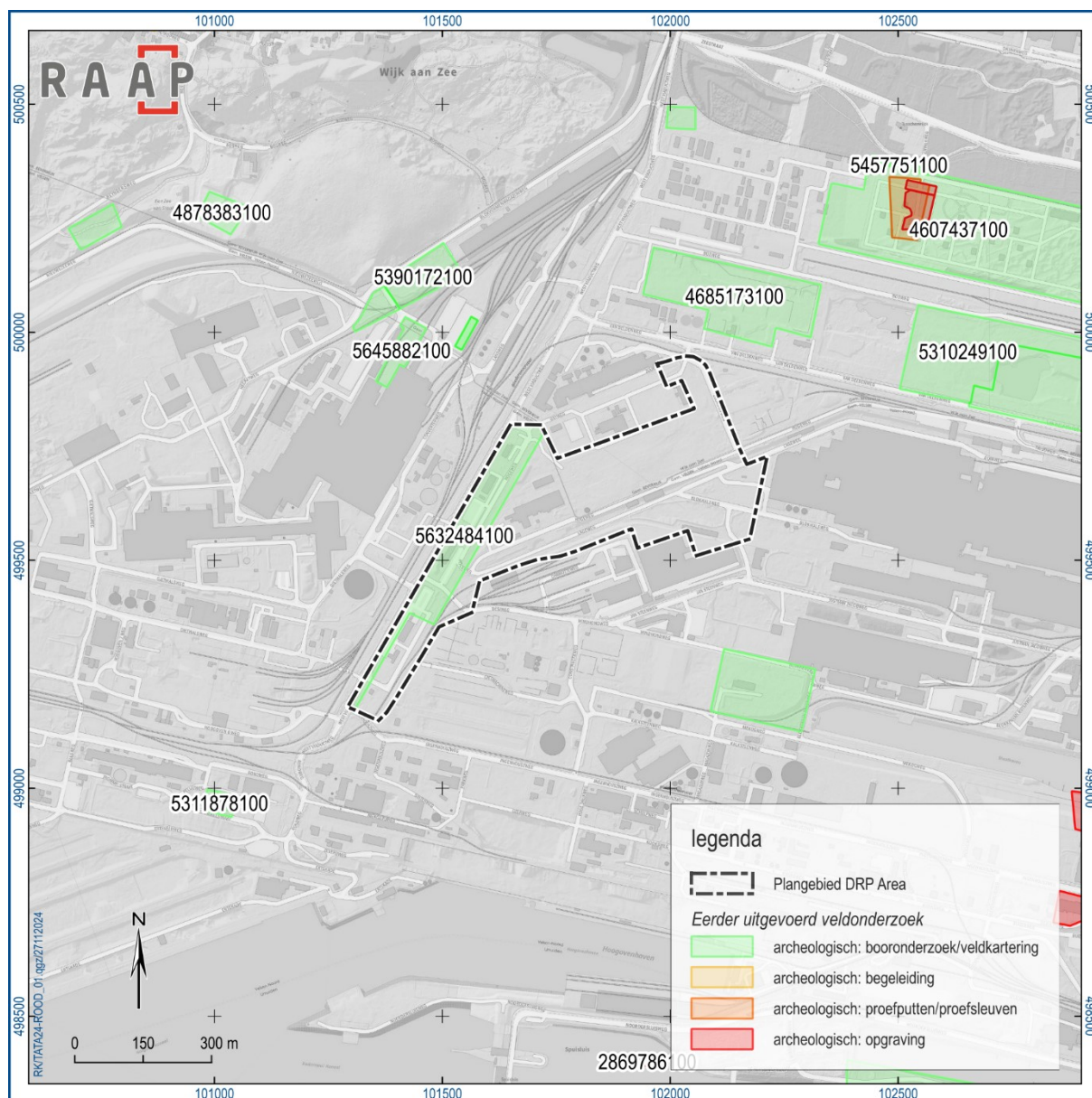
Figuur 9. Archeologische gegevens (Archis3).

Figuur 10. Archeologische complextypen (Archis3).

Eerder in de omgeving uitgevoerd veldonderzoek volgens Archis 3

Rond het plangebied zijn negen eerder uitgevoerde archeologische veldonderzoeken in Archis geregistreerd. Deze worden hieronder in figuur 11 weergegeven en nader toegelicht in tabel 3.

Figuur 11. Eerder uitgevoerd archeologisch veldonderzoek (Archis3).

Zaakid.nr.	Resultaat / advies	Opmerkingen
4607437100	Jonge Duinen op een veenlaag (4-8 m -mv / 2,1-4,3 m +NAP) op Oude Duinen (4-6,6 m -mv / 1,5-5 m +NAP) op strandzand (> 7 m-mv / circa 1 m +NAP) aangetroffen. Archeologische vindplaats in het westelijke deel van het onderzochte gebied aangetroffen in de vorm van vooral aardewerk, bot en houtskool, vermoedelijk uit de brons- en ijzertijd en de Romeinse tijd. Advies: vervolgonderzoek is nodig bij ingrepen dieper dan 2,1 m +NAP, ingrepen reiken echter slechts tot 6,5 m +NAP, dus vrijgave.	Booronderzoek RAAP 2018. ⁵
4685173100	Onderzocht gebied verstoord tussen 0,15 en 0,65 m -Mv (7,3 tot 7,8 m +NAP). Hieronder Jonge Duinen met een top op 1,6 tot 6,37 m +NAP. Geen bodemvorming aangetroffen, wel een kalkloos niveau op 3,3 m -Mv (3,6 m +NAP) van circa 15 cm dik. Op een diepte van 2,9 m -Mv (ca. 4,17 m +NAP) is een veenlaag met zandbrokken aangetroffen. Advies: vrijgave.	Booronderzoek RAAP 2019. ⁶
4946058100	Zie 5054557100 hierna.	Proefputten RAAP 2021.
5054557100 t.p.v. 46074371	Sporen aangetroffen in de top van de Jonge Duinen van de voormalige Tusschenwijkseweg, perceelsgrenzen (greppels en sloten) en sporen van landbouw (grondverbetering, hekken, omheining en veldschuur) vanaf de 18 ^e eeuw en muren en funderingen uit de 19 ^e en 20 ^e eeuw. Vondstmateriaal uit dezelfde periode met enkele vondsten uit de periode 10 ^e -14 ^e eeuw. Advies: opgraving, dus geen vervolg.	Opgraving RAAP 2021. ⁷
5279057100	Vanaf circa 3,7-4,67 m NAP zijn vegetatiehorizonten aanwezig in het duinzand, vermoedelijk de top van het Oude Duinzand. Plaatselijk – in een depressie – is veen gevormd. Vermoedelijke top van de Oude Duinen vertoont dan grote hoogteverschillen. Geen archeologische indicatoren in geanalyseerde monsters aangetroffen op 1 fragment houtskool na. Geen vindplaats. Advies: geen vervolgonderzoek.	Booronderzoek RAAP. ⁸
5295654100	Doublure van 5279057100 hiervoor.	Booronderzoek RAAP.
5310249100	Humeus niveau in de top van de Oude Duinen aangetroffen op 3,45 m -mv / 4,37 m NAP met een hoge verwachting voor de aanwezigheid van archeologische resten uit de bronstijd – vroege middeleeuwen. Niveau wordt vaak afgedekt door veen en is dus waarschijnlijk goed geconserveerd. Plaatselijk diepe verstoringen van de top van de Oude Duinen, vooral waar vroeger bebouwing heeft bestaan. Advies: vervolgonderzoek bij bodemingrepen onder 4,2 m +NAP.	Booronderzoek RAAP 2022. ⁹
5311878100	Vanaf 210-280 cm -mv – onder een verstoorde laag - Jong Duinzand - tot 740-800 cm -mv op strandvlakte-afzettingen. Geen Oud Duinzand aangetroffen. Geen vegetatiehorizonten, humeuze niveaus of archeologische indicatoren. Geen archeologische resten. Advies: geen vervolgonderzoek.	Booronderzoek RAAP. ¹⁰
5390172100	Jong Duinzand is verstoord en bevat geen archeologisch kansrijke niveaus. Vanaf 510 cm -mv (309 cm +NAP) komt Oud Duinzand voor tot een diepte van minimaal 600 cm -mv (219 cm +NAP). In de top van het Oude Duinzand komt een humeus niveau voor. Advies: vrijgave tot 4 m -mv, bij diepere ingrepen karterend booronderzoek.	Booronderzoek RAAP. ¹¹
5632484100	Alle geplande boringen uitgevoerd tot 8 m -mv, tot in het strandzand. In circa de helft van de boringen is een humeus niveau in het duinzand aangetroffen. Deze zijn bemonsterd en zullen worden gezeefd.	Booronderzoek RAAP. ¹²
5645882100	Onbekend.	Booronderzoek RAAP. ¹³
5657619100	Onbekend. Onderzoek ten zuidoosten van het plangebied; ongenummerd in figuur 11.	Booronderzoek RAAP. ¹⁴

Tabel 3. Eerder uitgevoerd archeologisch veldonderzoek (Archis3).

Bekende archeologische gegevens uit andere bronnen

In het plangebied komen geen bestaande of verdwenen molens voor.¹⁵ Volgens de Indicatieve Kaart van het Militair Erfgoed ligt het plangebied in de zone van de *Atlantikwall*, een Duitse kustverdedigingslinie uit de Tweede Wereldoorlog. Geallieerde stafkaarten laten zien dat de oostelijke helft van het plangebied en de zuidwestelijke punt binnen Duitse stellingen vallen, vooral bestaande uit prikkeldraadversperringen en een grote bunker. In de uiterst zuidwestelijke punt zijn is – nog net wel of net niet – de locatie van 15 medium *Würfgeräte* aangegeven. In de directe omgeving is ook de aanwezigheid van vuurwapens van diverse snit aangegeven, maar niet in het plangebied zelf. Het westelijke deel van het plangebied ligt in een waterplas.

⁵ Coppens, 2019.

⁶ Wolzak et al., 2019.

⁷ Mol, 2023.

⁸ Peeters, 2022a.

⁹ Peeters, 2022b.

¹⁰ Peeters & Bakker, 2023.

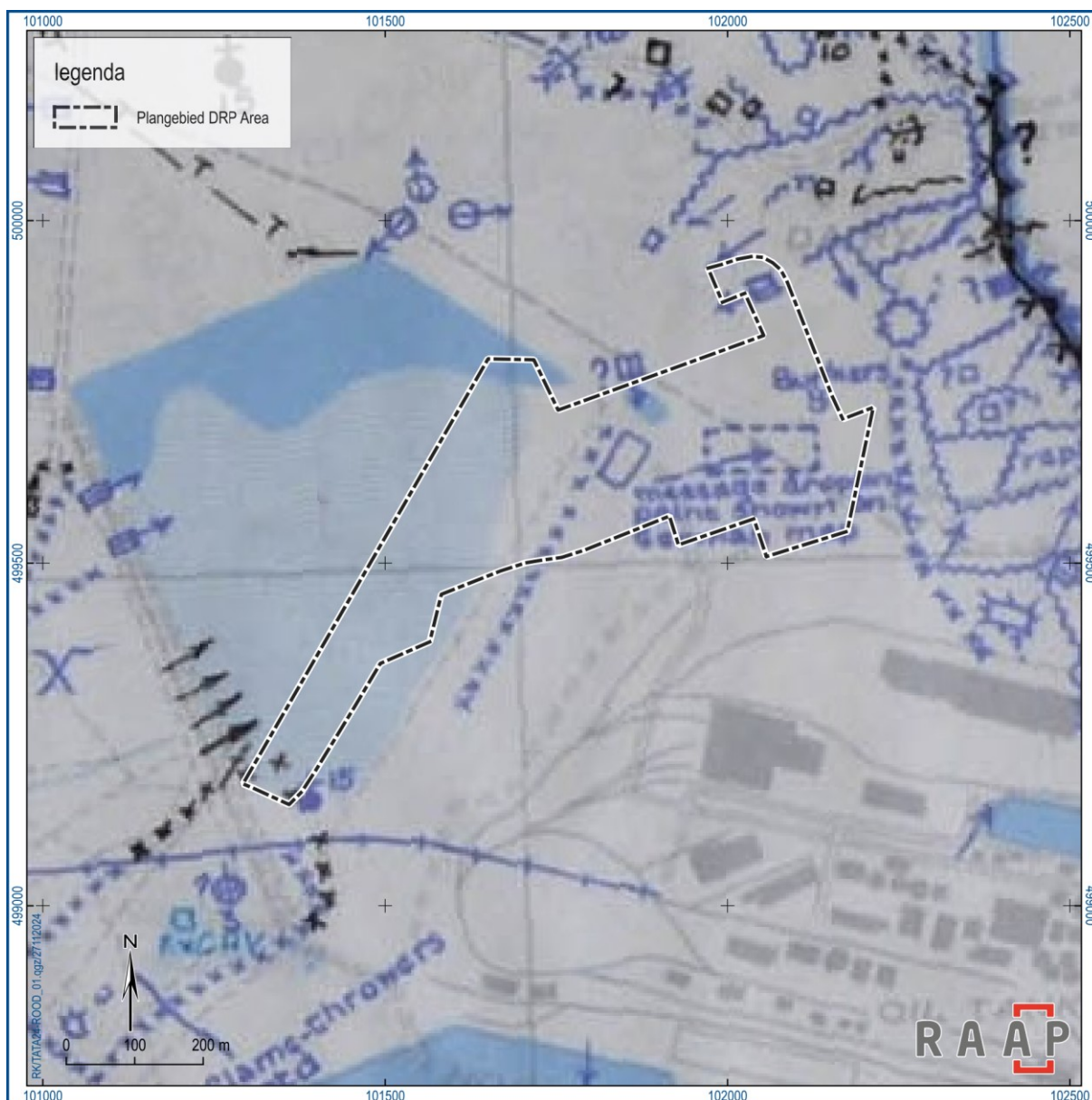
¹¹ Bulambo & Kruidhof, 2023.

¹² Geen rapportage, gebaseerd op eerste bevindingen.

¹³ Geen rapportage; onderzoek alleen aangemeld.

¹⁴ Geen rapportage; onderzoek alleen aangemeld.

¹⁵ Allemolenskaart.nl

Figuur 12. Geallieerde stafkaart (Canadian Overprint). De tekst in het oosten van het plangebied luidt: "message dropping point shown on German map."

De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie van de provincie Noord-Holland biedt geen verdere extra informatie.¹⁶

2.4 Historische situatie

Op basis van historische kaarten kan inzicht worden verkregen in het historisch gebruik van een gebied van na de late middeleeuwen tot begin 20e eeuw. In die periode was men veel minder dan daarvoor gebonden aan de (on)mogelijkheden die het natuurlijke landschap bood voor bewoning en andere vormen van landgebruik. Het historisch gebruik zegt daarmee iets over de archeologische potentie van

¹⁶ <https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWeb/Viewer/?app=d46e98fbf40849859f712b54acf92977>

het gebied. Daarnaast kan het informatie leveren over eventuele bodemverstoringen die in het verleden hebben plaatsgevonden.

Begin 17^e eeuw ligt het plangebied nog in woest duingebied en wijst niets op bebouwing of bewoning. Het aangegeven reliëf lijkt te wijzen op Jonge Duinen (figuur 13).

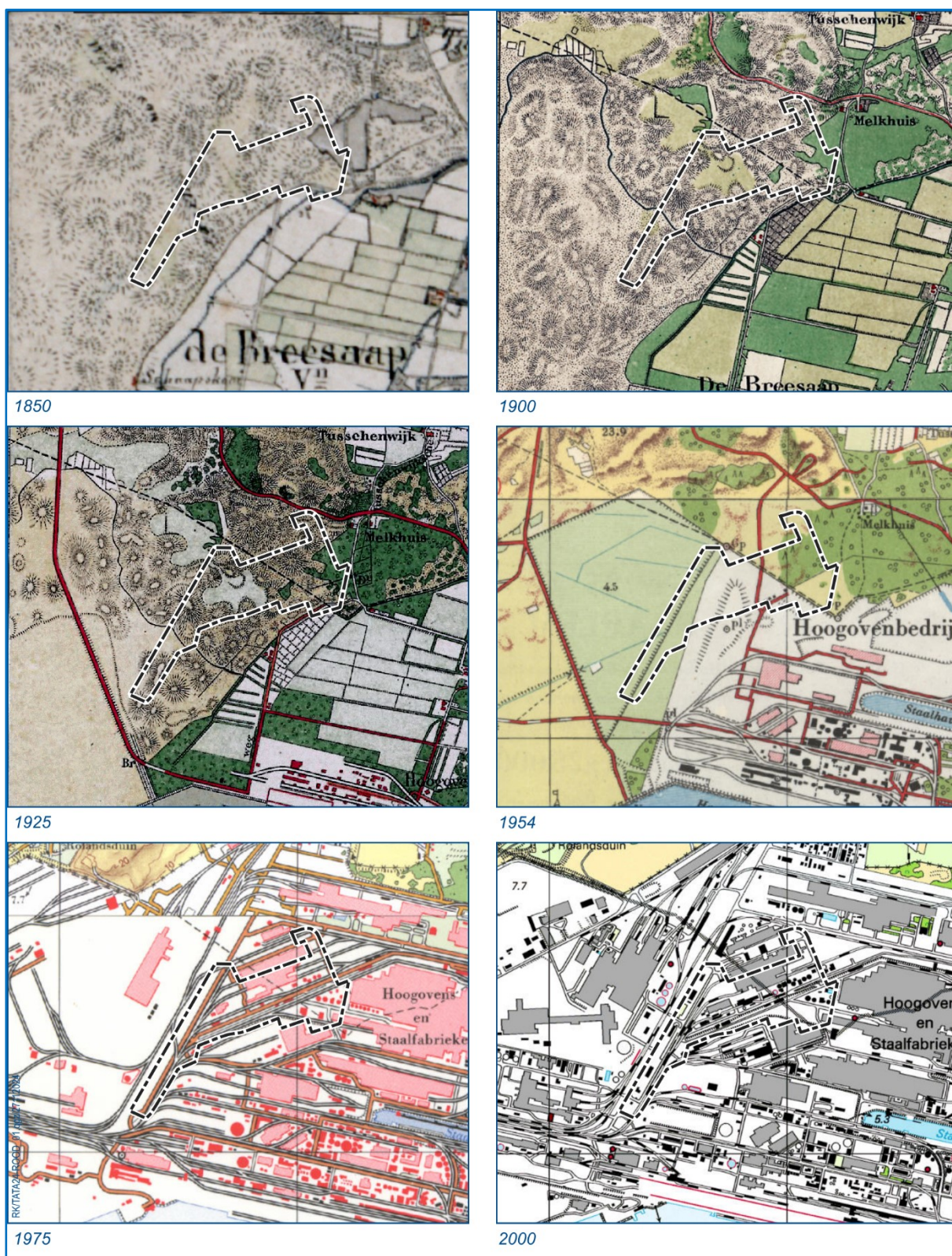
Figuur 13. Globale ligging van het plangebied (rood) op de Kaart van [redacted] uit 1639. Het noorden is rechts.

Begin 19^e eeuw is op de kadastrale minuutplan niets aangegeven ter plaatse van het plangebied, maar percelen in de omgeving zijn wel zichtbaar. Aangezien dit kadaster voornamelijk is opgesteld voor belastingdoeleinden, zal het ter plaatse van het plangebied gegaan zijn om woeste, ongebruikte grond (figuur 14).

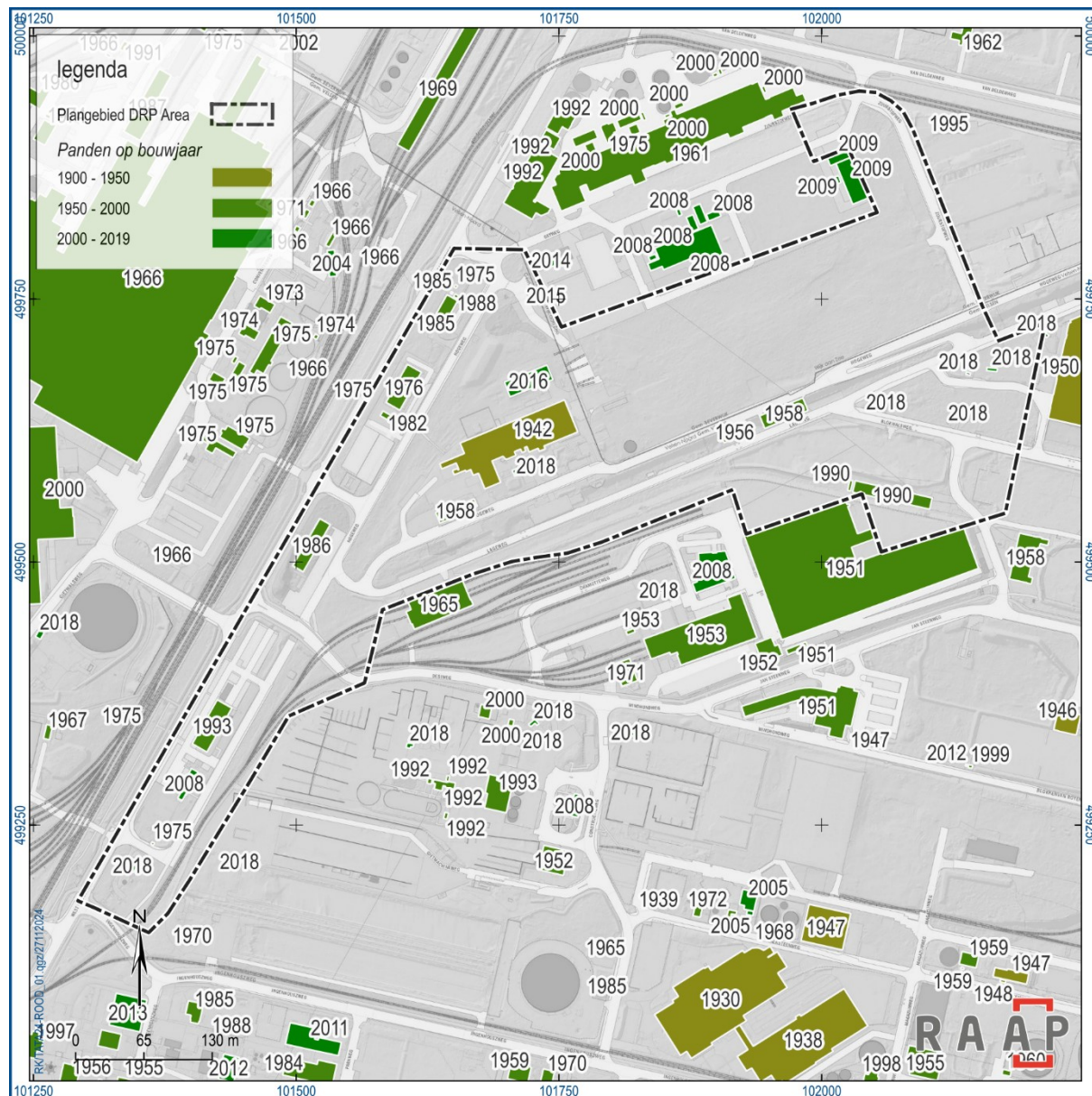
Figuur 14. De kadastrale minuutplan van 1832. In rood de globale ligging van het plangebied.

Deze situatie blijft lange tijd stabiel. Topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw laten zien dat het plangebied medio 20^e eeuw nog steeds in duingebied ligt met reliëfvormen die duidelijk wijzen op Jonge Duinen. In de omgeving ervan is wel te zien dat stukken land in gebruik genomen worden als bos en op de kaart van 1900 is iets ten zuidwesten van het plangebied bebouwing te zien: het Melkhuis. Pas in het tweede kwart van de 20^e eeuw wordt het plangebied bij het terrein van Hoogovens getrokken. Dit is te zien aan de kaartbeelden van 1954 en uit de Tweede Wereldoorlog (figuur 12) die beide eenzelfde landinrichting laten zien. Het westen van het plangebied ligt in een weide met een in 1954 aangegeven maaiveldhoogte van 4,5 m +NAP. Het plangebied raakt in de tweede helft van de 20^e eeuw grotendeels bebouwd, wat voor het eerst op de topografische kaart van 1975 te zien is (figuur 15).

Figuur 15. Het plangebied op diverse historische topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw.

In het plangebied komen geen bouwhistorische waarden voor zoals gebouwde rijksmonumenten of MIP-objecten. Bestaande panden in het plangebied stammen bijna allemaal uit de tweede helft van de 20^e eeuw, op een paar uitzondering na: een pand uit 1942, eentje uit 2008 en vijf uit 2018 (figuur 16).

Figuur 16. Bestaande panden op bouwjaar.

2.5 Huidige situatie

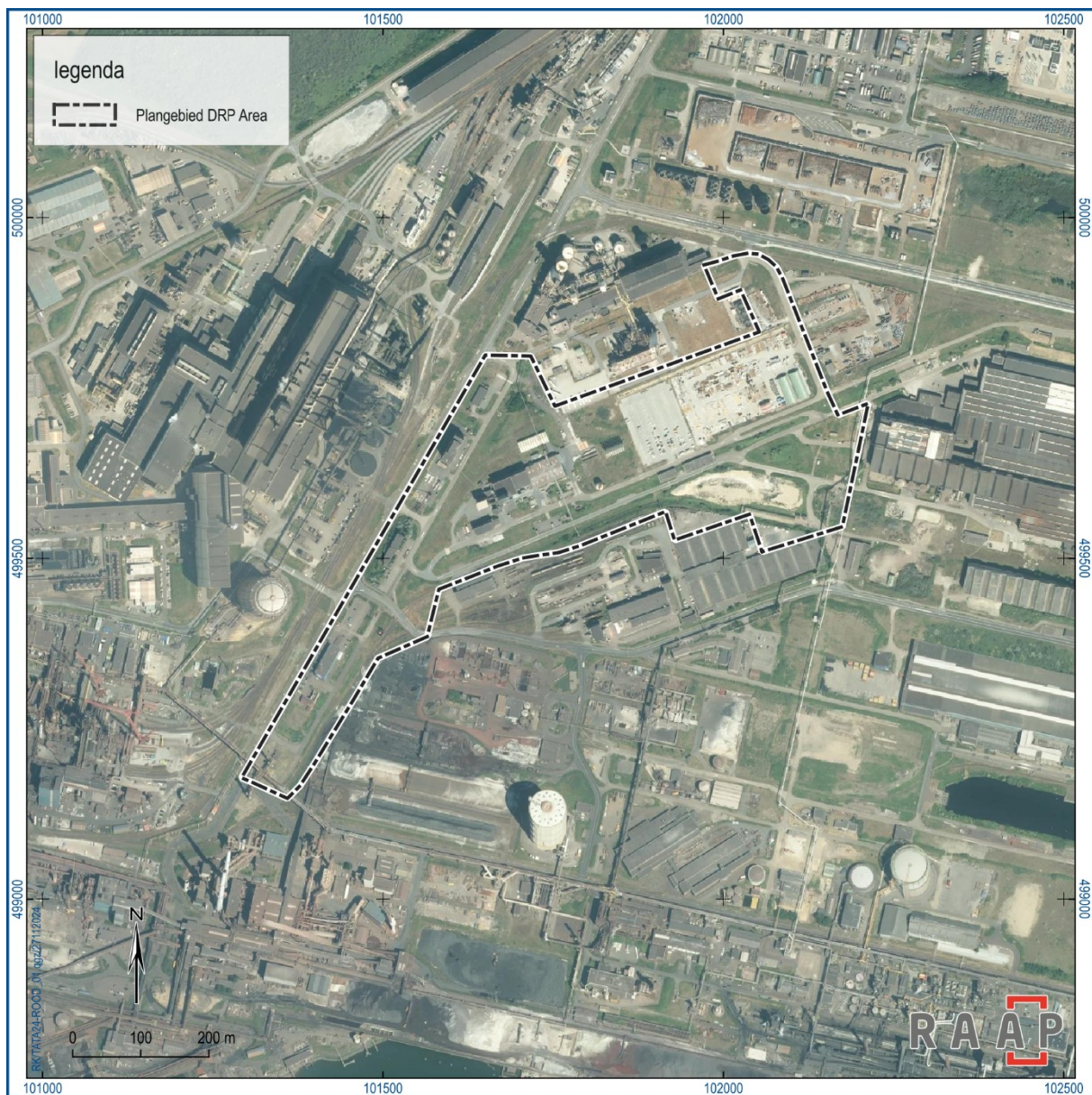
Aan de hand van actuele gegevens van recente luchtfoto's, Google Street View, locatiebezoek en navraag bij de opdrachtgever zijn de onderstaande zaken over de huidige situatie te melden.

Huidig grondgebruik	Industrieterrein, braakliggend en bebouwing (figuur 17).
Hoogteligging maaiveld	Grootste deel 7,50 tot 8,20 m +NAP, plaatselijk verhoging tot 9,70 m +NAP. Lagere gedeelte langs het zuiden 5,20 tot 5,40 m +NAP met plaatselijk verhoging tot 11,20 – 15,00 m +NAP (figuur 18).

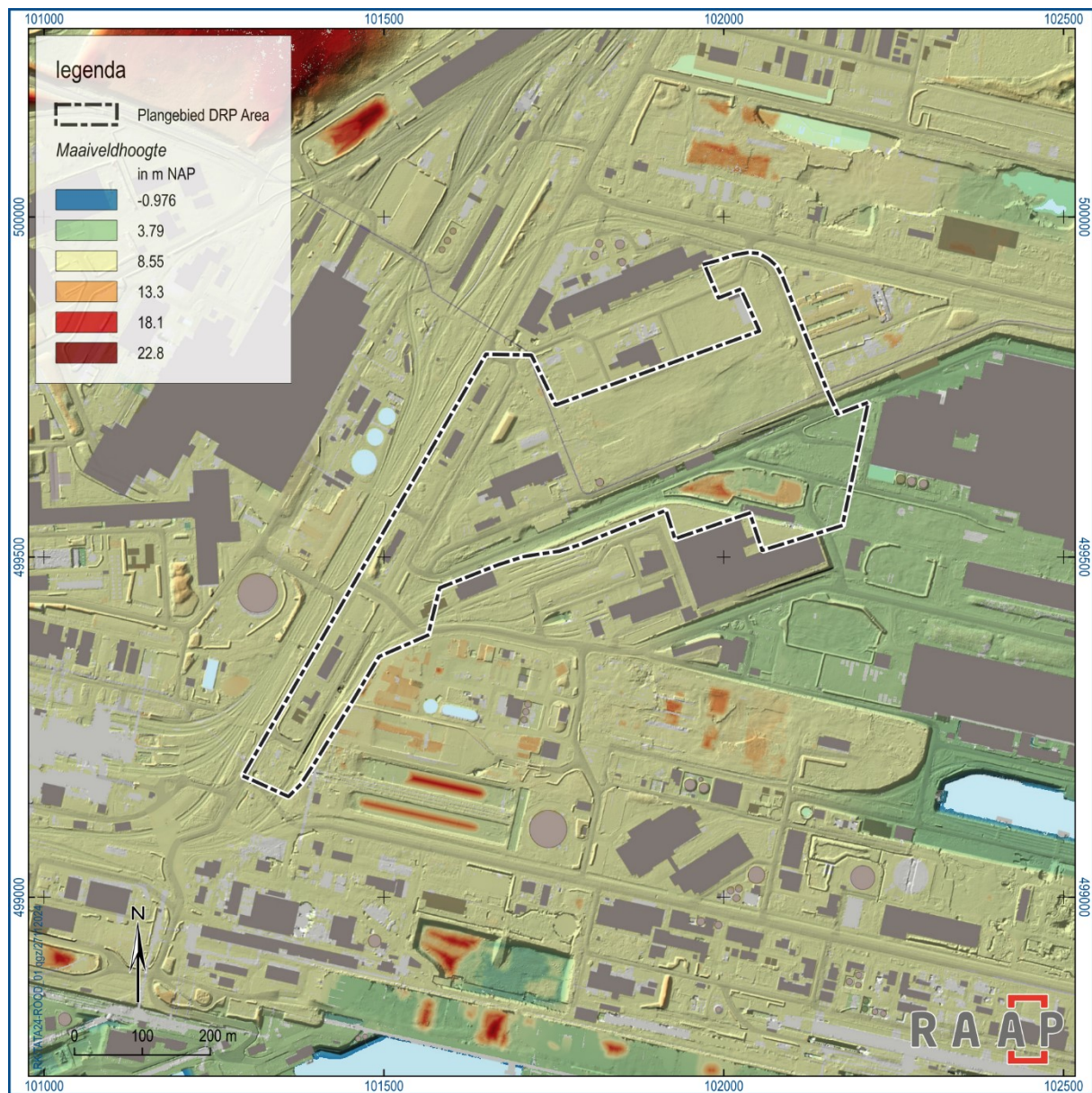
	Het grootste deel van het plangebied is volgens een inventarisatie van bodemverstoringen op het industrieterrein door Tata Steel verstoord van 0,0 tot 1,5 m -mv. In het noordoosten van het plangebied, op enkele plekken in het oosten en onder enkele wegen bedraagt de verstoring 3 meter en dieper. Ter plaatse van enkele gebouwen is de bodem van 1,5 tot 3,0 m diep verstoord (figuur 19). Het westelijke deel van het plangebied had in 1954 een maaiveldhoogte van 4,5 m +NAP. De huidige maaiveldhoogte bedraagt minimaal 7,99 m +NAP, wat inhoudt dat dit deel van het plangebied sindsdien is opgehoogd met minimaal 3,49 m.
Grondwatertrap of -stand	Niet gekarteerd.
Milieutechnische condities	Geen registraties. ¹⁷
Aanwezige constructies (funderingen, kelders e.d.)	Funderingen, kelders.
Locatie en diepte van kabels/leidingen	Zie figuur 20; het KLIC biedt geen informatie over diepteligging.

Tabel 4. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.

¹⁷ Bodemloket.nl

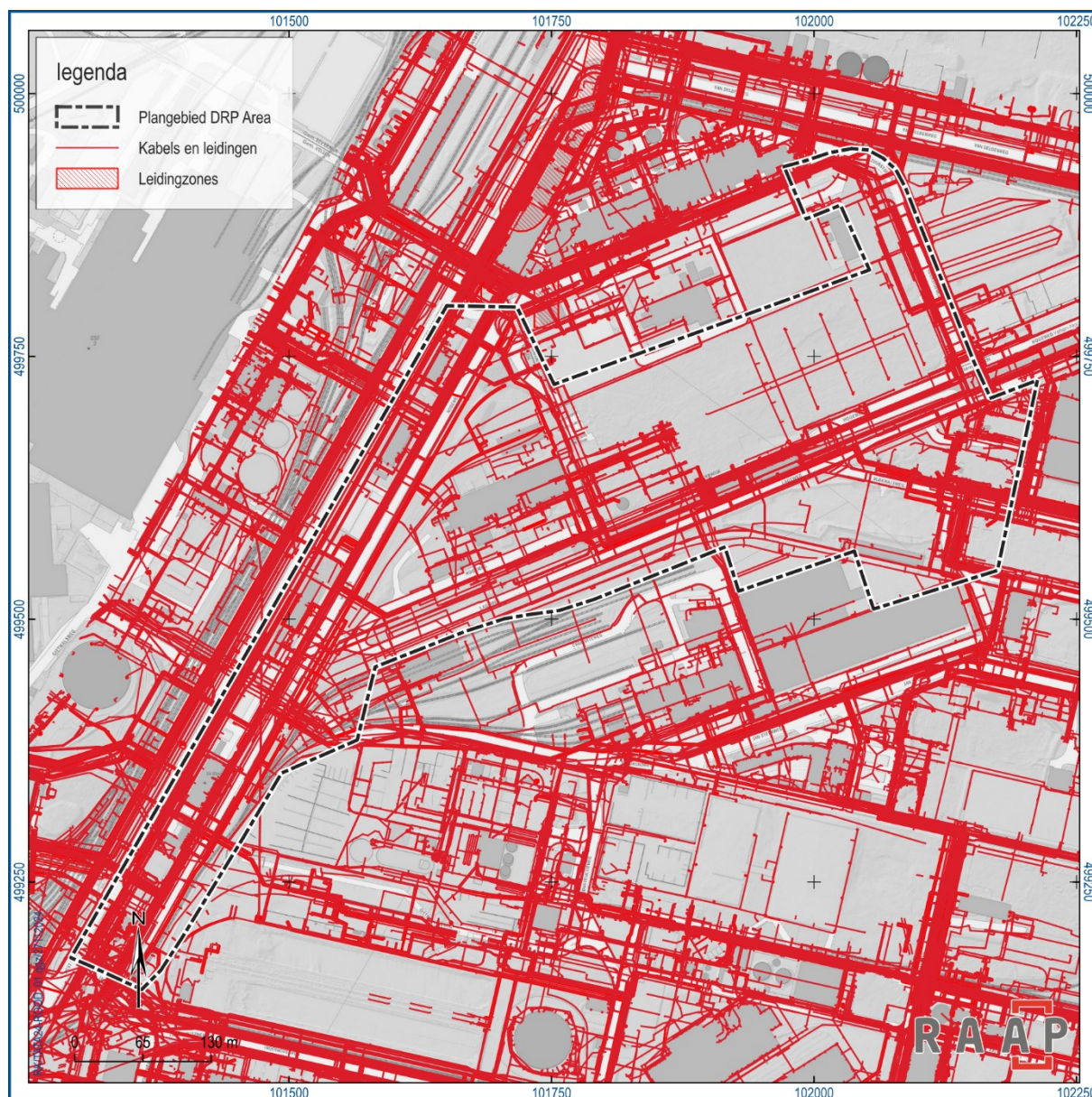

Figuur 17. Luchtfoto.

Figuur 18. Weergave van de maaiveldhoogte volgens het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4).

Figuur 20. Kabels en leidingen (KLIC).

2.6 Toekomstige situatie

Uit navraag bij de opdrachtgever is het volgende gebleken over de toekomstige situatie:

Aard	Nieuwbouw industriële panden.
Omvang en diepte	19,5 ha, tot 3 m -mv en plaatselijk tot 5 m -mv.
Invloed op maaiveld en grondwater	Geen.
Toekomstig gebruik	Industrie.
Toekomstige gebruiker	Tata Steel

Tabel 5. De toekomstige situatie.

3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Op basis van de tijdens het bureauonderzoek verzamelde gegevens is een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld. Deze geeft inzicht in de aard en de ouderdom (inclusief omvang en uiterlijke kenmerken), (diepte)ligging, en gaafheid van eventueel aanwezige archeologische resten.

Aard en ouderdom

Het verspreidingspatroon van archeologische vindplaatsen is voor een groot deel gerelateerd aan de fysieke eisen die de mens stelde aan de leef- en woonomgeving. Het meest markant zijn de verschillen tussen jager-verzamelaars enerzijds en landbouwers anderzijds.

Jager-verzamelaars

In de steentijd (paleolithicum t/m neolithicum) leefden de mensen voornamelijk van de jacht, visvangst en het verzamelen van eetbare planten en vruchten. Deze zogenaamde jager-verzamelaars trokken door het landschap en verbleven alleen tijdelijk op een plek. Uit een ruimtelijke analyse blijkt dat hun kampementen in vrijwel alle gevallen waren gesitueerd op de overgang van nat naar droog. Nabij dergelijke gradiëntzones waren namelijk de meeste voedselbronnen voorhanden en was (drink)water bereikbaar.

Het oppervlak uit de steentijd bevindt zich op 37 tot 27 m –mv, afhankelijk van de maaiveldhoogte (22 m -NAP). Er is onvoldoende informatie voorhanden over de aan- of afwezigheid van gradiëntzones. Er geldt dan ook een niet nader gespecificeerde archeologische verwachting voor vindplaatsen uit de steentijd.

Landbouwers

Met de introductie van de landbouw (vanaf het neolithicum) werd de mate waarin gronden geschikt waren om te beakkeren een steeds belangrijker factor in de locatiekeuze van de mensen. De eerste akkergronden werden aangelegd op de van nature vruchtbaarste gronden. Bovendien moesten de gronden goed ontwaterd zijn.

Het plangebied kenmerkt zich vanaf ongeveer de ijzertijd door de ligging op een strandwal. Hierdoor worden archeologische resten vanaf deze tijd tot en met de 16^e eeuw verwacht. Op basis van het historisch kaartmateriaal blijkt dat er in de nieuwe tijd geen bewoning in het plangebied heeft plaatsgevonden.

Vindplaatsen van landbouwsamenlevingen zijn over het algemeen enkele honderden vierkante meters tot meerdere hectare groot (een boerenerf tot een heel dorp) en kenmerken zich door een spreiding van vondstmateriaal in een oude bodemhorizont in de afzettingen van de Oude Duinen.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog lagen in het plangebied Duitse stellingen van de *Atlantikwall*. Voor zover bekend gaat het om een bunker, prikkeldraadversperringen en mogelijk alle of enkele van 15 *Wurfgeräte*.

(Diepte)ligging

Het plangebied kenmerkt zich door een gestapeld landschap waarin meerdere archeologisch relevante niveaus voorkomen. Deze zijn herkenbaar aan ontkalkte zones in het Jonge Duinzand en/of afgedekte bodemhorizonten of veenlagen in de Oude Duinen. Het pakket Oude Duinen kan tot ongeveer 5 m +NAP reiken (zie tabel 3; zaakidentificatienummer 4607437100; circa 0,2 tot 10 m -mv). Resten van de inrichting van het landschap voor militaire doeleinden uit de Tweede Wereldoorlog zullen vanaf het maaiveld aanwezig zijn of zijn geweest.

Fysieke kwaliteit

Aangezien in het plangebied afdekkende pakketten aanwezig zijn, is mogelijk sprake van een goede conservering van de archeologische resten in onverstoorde delen van de bodem.

In het plangebied is de bodem afgegraven ten behoeve van de aanleg van het terrein van Hoogovens. Uit het AHN blijkt dat het gaat om een hoogteverschil van ongeveer 4 tot 17 meter. Daaruit kan geconcludeerd worden dat eventuele archeologische resten hier ook deels verdwenen kunnen zijn.

Aangezien het hoogteverschil tussen oorspronkelijk maaiveld en het huidige tot 2 m groot kan zijn, lijkt het onwaarschijnlijk dat eventuele resten uit de Tweede Wereldoorlog nog intact zijn. Anderzijds staat in het plangebied nog een gebouw uit 1942, dat dus gelijktijdig is met de *Atlantikwall*. De ontgraving van het plangebied lijkt dus al tijdens of voor de Tweede Wereldoorlog plaatsgevonden te hebben. Dit wordt bevestigd door de vergelijking van het kaartbeeld van 1954 en van een Geallieerde stafkaart van het gebied.

De westelijke zijde van het plangebied is recent met minimaal 3,49 m opgehoogd. Eventuele archeologische resten in dit deel zullen pas vanaf deze diepte intact zijn.

4 Conclusies en advies

4.1 Conclusie

Op grond van de onderzoeksresultaten en onder verwijzing naar de doelstellingen, kunnen de volgende uitspraken worden gedaan:

- De geplande ingrepen reiken plaatselijk tot maximaal 5 m diep en elders tot 3 m.
- Vanaf 37 tot 27 m diepte geldt een niet nader te specificeren verwachting voor de aanwezigheid van resten van tijdelijke kampementen van jagers-verzamelaars uit de steentijd.
- In het grootste deel van het plangebied is de bodem van 0 tot 1,5 m diep verstoord. Onder enkele gebouwen bedraagt de verstoring 1,5 tot 3 m. In het oosten en noordoosten is de bodem tot 3 m en dieper verstoord.
- Het niveau van de Oude Duinen kan worden verwacht van 0,2 tot 10 m -mv.
- Vanaf de onderzijde van de aanwezige verstoring bestaat de kans op de aanwezigheid van afgedekte bodemhorizonten waarin resten van bewoning door landbouwsamenlevingen aanwezig kunnen zijn. Binnen het traject van de Oude Duinen en strandwallen kunnen resten worden verwacht uit de ijzertijd tot en met de 16e eeuw.
- Er bestaat een kans op de aanwezigheid van resten van Duitse stellingen.

4.2 Advies

Op basis van de resultaten van het onderzoek blijkt dat in het plangebied (mogelijk) archeologische resten bedreigd worden door de voorgenomen bodemingrepen. Daarom wordt geadviseerd om in het plangebied een verkennend booronderzoek te laten uitvoeren. Een dergelijk vervolgonderzoek heeft tot doel de opbouw van de ondergrond, de bodemopbouw en/of bodemverstoringen gedetailleerd in kaart te brengen. Aan de hand daarvan kan de in dit bureauonderzoek opgestelde archeologische verwachting worden getoetst en kunnen concrete gegevens worden verzameld over gaafheid en diepteligging van de verwachte archeologische resten. Het westelijke deel van het plangebied is recent met minimaal 3,49 m opgehoogd. Wanneer hier ingrepen plaatsvinden tot dieper dan 3 m wordt ook hier een verkennend booronderzoek aanbevolen, maar wanneer de ingrepen ter plekke niet dieper reiken dan 3 m, is verder vervolgonderzoek hier niet nodig.

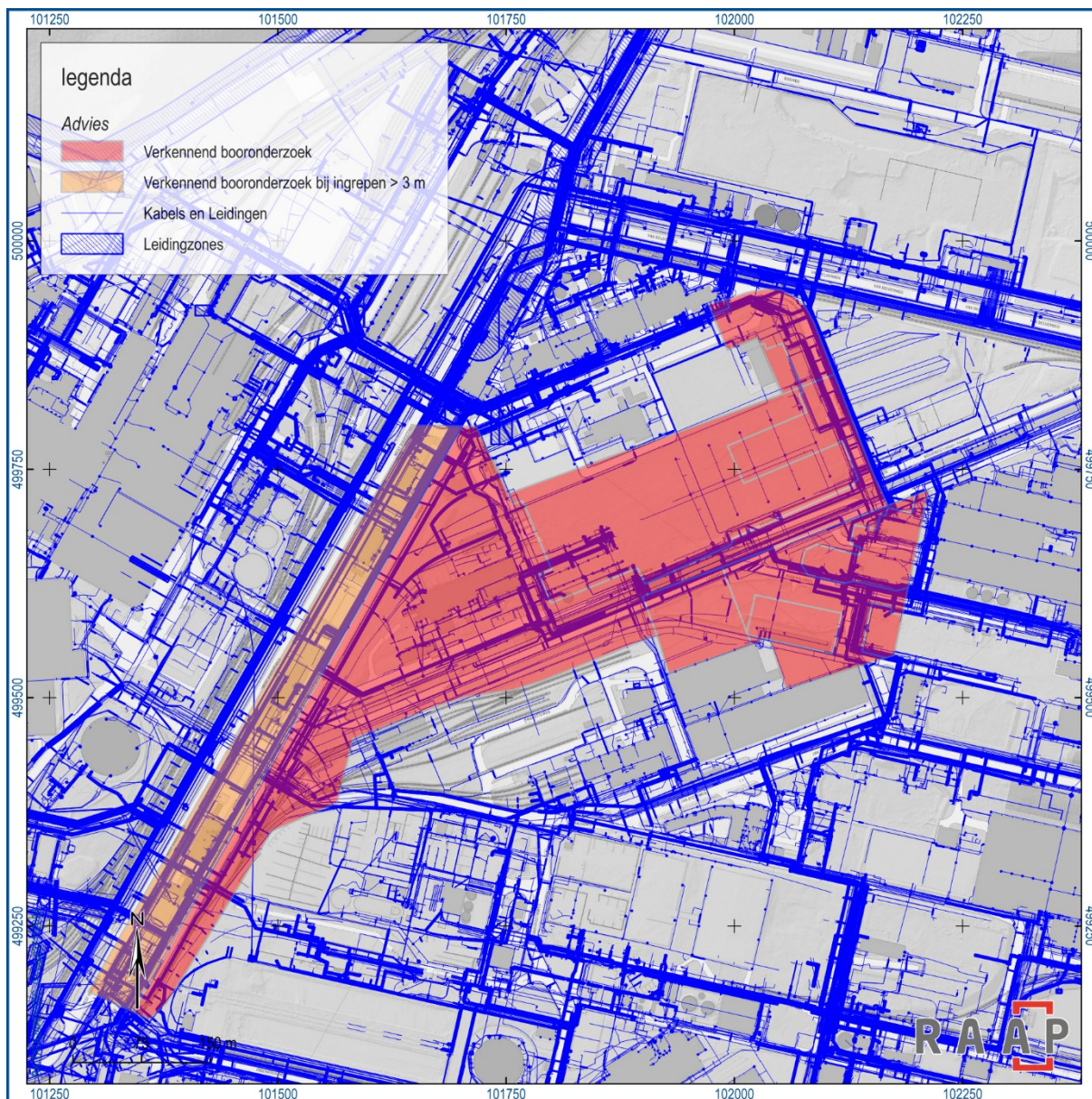
Wanneer in de Oude Duinen goed afgedekte humeuze lagen worden aangetroffen, bevelen wij aan deze in het veld direct te bemonsteren ten behoeve van onderzoek naar macrobotanische resten. Hiermee kunnen akkerlagen worden geïdentificeerd en bewoning in de omgeving worden aangetoond.

Booronderzoek ter plaatse van kabel- en leidingsleuven wordt afgeraden.

Eventueel aanwezige resten uit de Tweede Wereldoorlog van de inrichting van het landschap voor militaire doeleinden zijn niet goed op te sporen. Doorgaans worden deze per toeval aangetroffen. Voor het geval dat dergelijke resten tijdens de werkzaamheden worden aangetroffen, verdient het aanbeveling om vooraf een meldingsprotocol af te stemmen met het bevoegd gezag en vast te stellen.

4.3 Tot slot

Dit rapport geeft (selectie)adviezen. Het is aan de bevoegde overheid, de gemeente Beverwijk en Velsen, deze al dan niet over te nemen in de vorm van een (selectie)besluit.

Figuur 21. Kaart bij het advies.

Literatuur

- , 2023. Plangebied HTD Menger te Wijk aan Zee, gemeente Beverwijk; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). RAAP-rapport 6516.
- , 2019. Plangebied Onshore Substation HKN te Wijk aan Zee, gemeente Beverwijk; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (IVO-O, karterend booronderzoek). RAAP-rapport 3969.
- , 2004. Geomorfologische kaart Nederland (GKN). Achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand. Alterra-rapport 1039, Wageningen.
- , 2023. Plangebied Tussenwijkweg (Hollandse Kust west Beta) te Wijk aan Zee. Gemeente Beverwijk. Archeologisch proefsleuvenonderzoek en een opgraving. RAAP-rapport 6218.
- , 2022a. Plangebied Lansweg te Wijk aan Zee, gemeente Beverwijk; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennend- en karterend booronderzoek). RAAP-rapport 6024.
- , 2022b. Plangebied Van Deldenweg (HVS33), project Low CO2 Power Infra te Wijk aan Zee, gemeente Beverwijk; archeologisch vooronderzoek: een bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). RAAP-rapport 6207.
- , 2023. Plangebied Trommelstraat te Velsen-Noord, gemeente Velsen; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennend- en karterend booronderzoek). RAAP-rapport 6261.
- SIKB, 2016. Beoordelingsrichtlijn Archeologie. BRL SIKB 4000. SIKB, Gouda.
- TNO, 2021. Geologische overzichtskaart Nederland. <https://www.dinoloket.nl/ondergrondmodellen>
- , 2006. Nieuwe landelijke paleogeografische kaarten van Nederland in het Holocene.
- , 2006. Geologische overzichtskaart van Nederland. TNO Bouw en Ondergrond, Utrecht.
- , 2019. Plangebied Schrootopslaglocatie Bosweg te Wijk aan Zee, gemeente Beverwijk; archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldonderzoek (verkennend booronderzoek). RAAP-rapport 3901.

Websites/Digitale bronnen

ruimtelijkeplannen.nl

omgevingswet.overheid.nl

lokaleregelgeving.overheid.nl

dinoloket.nl

allemolenskaart.nl

ikme.nl

<https://geoapps.noord-holland.nl/GeoWeb/Viewer/?app=d46e98fbf40849859f712b54acf92977>

bodemloket.nl

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuren:

Figuur 1. Aanduiding plangebied. Inzet: ligging in Nederland (ster).	5
Figuur 2. Beleidskaarten van de gemeente Beverwijk (in het noorden) en Velsen (in het zuiden).	6
Figuur 3. Archeologische dubbelbestemmingen.	7
Figuur 4. Landschappelijke ontwikkeling vanaf de laatste ijstijd tot en met de midden ijzertijd. Paars: dekzand uit de ijstijd; blauw: water; vaalgeel: strandwallen; donkergroen: kwelders; lichtgroen: wadden en slikken; lichtgeel: Oude Duinen ([REDACTED], 2006).	11
Figuur 5. Landschappelijke ontwikkeling van de late ijzertijd tot de 19 ^e eeuw. Blauw: water; vaalgeel: strandwallen; donkergroen: kwelders; lichtgroen: wadden en slikken; lichtgeel: Oude Duinen; bruin: veen; felgeel: Jonge Duinen; rood: stedelijke bebouwing ([REDACTED], 2006).	12
Figuur 6. Geologische kaart.	14
Figuur 7. Geomorfologische kaart.	15
Figuur 8. Bodemkaart.	16
Figuur 9. Archeologische gegevens (Archis3).	17
Figuur 10. Archeologische complextypen (Archis3).	18
Figuur 11. Eerder uitgevoerd archeologisch veldonderzoek (Archis3).	19
Figuur 12. Geallieerde stafkaart (Canadian Overprint). De tekst in het oosten van het plangebied luidt: "message dropping point shown on German map."	22
Figuur 13. Globale ligging van het plangebied (rood) op de Kaart van [REDACTED] Colom uit 1639. Het noorden is rechts.	23
Figuur 14. De kadastrale minuutplan van 1832. In rood de globale ligging van het plangebied.	24
Figuur 15. Het plangebied op diverse historische topografische kaarten uit de 19 ^e en 20 ^e eeuw.	25
Figuur 16. Bestaande panden op bouwjaar.	26
Figuur 17. Luchtfoto.	28
Figuur 18. Weergave van de maaiveldhoogte volgens het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN4).	29
Figuur 19. Inventarisatie van de diepte van bodemverstoringen op het terrein van Tata Steel. Lila: 0 – 1,5 m diep verstoord; geel: 1,5 tot 3 m diep verstoord; oranje: 3 m en dieper verstoord.	30
Figuur 20. Kabels en leidingen (KLIC).	31
Figuur 21. Kaart bij het advies.	35

Tabellen:

Tabel 1. Administratieve gegevens.	9
Tabel 2. Overzicht van geraadpleegde geologische, geomorfologische en bodemkundige kenmerken van het plangebied en de directe omgeving.	13
Tabel 3. Eerder uitgevoerd archeologisch veldonderzoek (Archis3).	20
Tabel 4. Overzicht van de huidige situatie van het plangebied.	27
Tabel 5. De toekomstige situatie.	31

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

Bijlage 1. Tijdschaal

[illegible]

Bijlage 2. Motivatie geraadpleegde bronnen

LS03 en LS04, motivatie voor de keuze van de geraadpleegde bronnen (x indien van toepassing)

Bron	Geraadpleegd en afgebeeld/beschreven	Geraadpleegd, niet afgebeeld	Niet beschikbaar voor dit plan-/onderzoeksgebied	Bevat geen (nieuwe) relevante informatie	Opmerking
Bodemkaart van NL	x				
Geologische kaart van NL	x				
Geomorfologische kaart van NL	x				
Gedetailleerde bodemkaarten			x		
DINO		x			
Gegevens milieukundig bodemonderzoek			x		
Actueel Hoogtebestand Nederland	x				
Lucht- en satellietfoto's	x				
Topografische kaart van Nederland	x				
Oud(st)e kadasterkaarten	x				
Historische kaarten van Nederland	x				
Beeldmateriaal bouwhistorie			x		
Archeologische en cultuurhistorische rapportages		x			
Archieven (RAAP)		x			
Eigenaar en gebruiker		x			
AMK	x				
Archis	x				
CMA				x	
CAA				x	
CHW				x	
Literatuur (arch./aardwet.)		x			
Gebiedsgerichte specialisten		x			
Amateurarcheologen				x	
Gemeentelijke waarden- of verwachtingskaart	x				
Archeologisch depot				x	